

Unele erori în accentuarea cuvântului

L. Moscalenco, V. Cuciuc

Prezentul articol abordează unele cazuri de accentuare greșită a cuvintelor, cauzate fie de influența limbii ruse, fie de acțiunea unor tendințe și analogii interne.

Spre deosebire de unele limbi moderne precum franceza, polona, maghiara, ceha ș.a., caracterizate prin legea accentului fix, limba română are un accent liber, în sensul că el poate cădea pe silabe diferite: pe ultima (*butón, calculatór, monitór*), penultima (*prográmă, tástă*), antepenultima (*memórie, informáție*) și chiar pe unele silabe mai îndepărtate de sfârșitul cuvântului: *fúncție, stándard, móstră*. Această diversitate pozițională a accentului românesc constituie o sursă de greșeli pentru acei purtători ai limbii care nu posedă suficient normele literare dar nici nu se grăbesc să mai consulte din când în când dicționarele și alte lucrări normative, ci merg pe calea minimului de efort, conformându-se stihiei limbajului popular [1].

În articolul „Atenție la accent”, autorul scoate în relief unele cuvinte de uz general, în care accentul este utilizat incorect. În articolul de față însă se atrage atenție la utilizarea corectă a accentului în cuvinte de uz general, dar și în termeni de specialitate.

Este cunoscută tendința foarte puternică de a pronunța *microprocésor, televizor, tráctor, aúlă, cumúl, tranzístor, calorífer, calórie, dólár, condúctor, izolátor, detéctor* ș.a. Toate însă urmează a fi accentuate corect: *microprocesór, televizór, tractór, áulă, cúmul, tranzistór, calorífer, caloríe, dolár, conductór, izolatór, detectór* ș.a.

Ultimele substantive, cele în **-ie**, arată că identitatea formală a finalei cuvintelor nu implică și o accentuare identică. O parte însemnată a cuvintelor în **-ie** au accentul pe penultima silabă: *ingineríe, tehnologíe, economíe, periferíe, cinematografíe,*

energie, galaxie, garanție, gingie, leucemie, iasomie, maladie, teorie, stihie, netrebnicie, obrăznicie, rapsodie, sărăcie ș.a.

Sunt mai puține la număr substantivele în **-ie** în care accentul stă pe antepenultima silabă: *furie, jigodie, industrie, invidie, obârșie, subúrbie* ș.a.

Tendența unor vorbitori de a deplasa accentul cu o silabă spre sfârșitul cuvântului (*furie, suburbie, industrie*) se explică atât prin acțiunea analogiei cu substantivele din grupul numeric dominant (tipul *anacronie, avarie* etc), cât și prin faptul că accentul în română stă în mod frecvent pe una dintre ultimele două silabe, iar cuvintele cu desinență vocalică (**-e:** *fráte, dínite, alée;* **-ie:** *feméie, odáie;* **-ă:** *cásă, tástă;* **-u:** *ácru, négru*) sunt accentuate pe penultima silabă. În cazul pronunțiilor greșite, cu regret foarte frecvente în vorbirea unor indivizi (*amnístie, avárie, anárhie, istérie, melódie, rapsódie, simfónie, tragicomédie* etc.) explicația e una singură: influența «binefăcătoare» a accentului din limba rusă (амнистия, авария, анархия, мелодия, симфония etc.) pe care mulți dintre noi o cunoaștem adeseori mai bine decât pe cea maternă.

Interferența limbii ruse o atestăm și atunci când se pronunță greșit *díspută, epócă, graníță, pricină, cómplex, diplómă, intrígă*, în loc de *dispútă, épocă, grániță, prícină, compléx, díplomă, íntrigă*, variante fixate relativ demult în dicționare.

Câteva substantive, deși au un aspect morfologic nespecific limbii române, se conformează totuși legității generale. E vorba de substantivele în **-o** în care accentul stă în mod normal pe penultima silabă (*lótó, témpo, vérsó*) sau antepenultima (*rádío*), dar se deplasează spre sfârșitul cuvântului în celelalte forme: *radióul, lotóul, tempóul, versóul; radióuri, lotóuri* etc.

E necesar însă a reține o abatere de la această regulă: *studió*, nu *stúdió*. În acest din urmă caz, ne joacă festa analogia cu *rádío*.

Mulți dintre purtătorii limbii române de la noi, având în minte modele rusești de accentuare, pronunță greșit: *ázbest*,

procésor, autóbus, éxport, ímport, aviátor, bítum, nónsens, preámbul, séctor, senátor, șófer, támbur, tranzistor, vátman, vi-brátor în loc de azbést, prócesor etc. Sau tot sub influența limbii ruse, unii vorbitori deplasează accentul românesc de pe silaba a doua, pe ultima: *bambús, debít, credít, rucsác, standárd, tranzít* ș.a. Mostre de accentuare greșită (de tipul *industrie, pricină, diplómă, avárie, preámbul, éxport, ímport, debít, credít* ș.a.) le putem atesta în limbajul unor parlamentari, miniștri, învățători și chiar la unii corespondenți și prezentatori de la radio și televiziunea națională, ceea ce e mai grav.

Uneori norma admite o accentuare dublă, de exemplu: *ín-tim/ intím, profésor / profesór, mijloc / mijlóc*.

Ultimul obiect al notițelor de față îl constituie câteva verbe buclucașe cu infinitivul în **-a** și **-ia** (*a amenința, a exercita, a efectua, a necesita, a participa, a termina, a mângâia*) ale căror forme prezintă dificultăți la accentuare. Formele corecte de prezent singular (toate persoanele) și cele de persoana a III-a plural sunt: *améniñ, améniñi, améniñă, exércit, exérciți, exércită; felícit, felícíți, felicită; mângâi, mângâie; întârzii, întârzie; particip, partícipi, partícipă; términ, términi, términă*. Numai la persoanele întâi și a doua plural accentul se deplasează pe flexiune: *amenințăm, amenințați; exercităm, exercitați; felicităm, felicități; întârziem, întârziati; mângâiem, mângâiați*.

Accentul cuvântului e un indiciu al culturii lingvistice. Ignorarea acestui aspect al limbii literare trebuie considerată greșeală alături de alte greșeli de ordin fonetic, gramatical și lexico-semantic.

Bibliografie:

1. Dumeniuc I., „Atenție la accent”. *Limba română*: nr. 2. Chișinău, 1992.
2. DEX – *Dicționar explicativ al limbii române*, București, 1995.
3. Ojegov S. I., *Словарь русского языка*, Moskova, 1983.